

O BURŽOASKOJ DEMOKRATIJ I DIKTATURI PROLETARIJATA

V. I. Lenjin

TEZE I REFERAT O BURŽOASKOJ DEMOKRATIJ I DIKTATURI PROLETARIJATA na I kongresu Kominterne 4. marta 1919. godine.

1. Porast revolucionarnog pokreta proletarijata u svim zemljama izazvao je grčevite napore buržoazije njenih agenata u radničkim organizacijama da nađu idejno-političke argumente za zaštitu vladavine eksploatatora. Među tim argumentima naročito se ističe osuđivanje diktature i zaštita demokratije. Lažnost i licemernost takvog argumenta, koji se na hiljadu raznih načina ponavlja u kapitalističkoj štampi i na konferenciji žute Internacionale u februaru 1919, očigledna je za svakog ko neće da izneveri osnovne postavke socijalizma.

2. Taj argument operiše pre svega pojmovima "demokratija uopšte" i "diktatura uopšte", ne postavljajući pitanje o kojoj je klasi reč. Takvo vanklasno i nadklasno, tobože opštenarodno, postavljanje pitanja je otvoreno šegačenje sa osnovnim učenjem socijalizma, učenjem o klasnoj borbi, koje na rečima priznaju, a na delu zaboravljaju socijalisti koji su prešli na stranu buržoazije. Jer ni u jednoj civilizovanoj kapitalističkoj zemlji ne postoji "demokratija uopšte", nego postoji samo buržoaska demokratija i nije reč o "diktaturi uopšte", već o diktaturi ugnjetene klase, tj. proletarijata nad ugnjetanima i eksploatatorima, tj. buržoazijom, radi savlađivanja otpora koji pružaju eksploatatori u borbi za svoju vlast.

3. Istorija uči da ni jedna ugnjetena klasa nije nikad došla na vlast i nije mogla doći na vlast, dok nije prošla period diktature, tj. osvajanja političke vlasti i nasilnog ugušivanja najočajnijeg, najbešnjeg otpora, koji na preza ni pred kakvim zločinima, otpora koji su eksploatatori uvek pružali. Buržoazija, čiju vladavinu sad brane socijalisti, koji govore protiv "diktature uopšte" a koji se zalažu za "demokratiju uopšte", osvojila je vlast u naprednim zemljama cenom niza ustanaka, građanskih ratova, nasilnog uklanjanja kraljeva, feudalaca, vlasnika robova i ugušivanja njihovih pokušaja restauracije. Hiljade i milione puta objašnjavali su narodu socijalisti svih zemalja u svojim knjigama, brošurama, rezolucijama svojih kongresa, u svojim agitacionim govorima klasni karakter tih buržoaskih revolucija, te buržoaske diktature. Zato, sadašnja zaštita buržoaske demokratije, pod, vidom priča o „demokratiji uopšte“, i zapomaganja i larme protiv diktature proletarijata, pod vidom dreke „o diktaturi uopšte“, - jeste otvorena izdaja socijalizma, prelaz na stranu buržoazije, poricanje proletarijatu prava na svoju, proletersku revoluciju, zaštita buržoaskog reformizma baš u takvom istoriskom momentu

kad je buržoaski reformizam u celom svetu pretrpeo slom i kad je rat stvorio revolucionarnu situaciju.

4. Svi socijalisti, objašnjavajući klasni karakter buržoaske civilizacije, buržoaske demokratije, buržoaskog parlamentarizma, izražavali su onu misao koju su Marks i Engels sa najvećom naučnom tačnošću izrazili, a to je da i najdemokratskija buržoaska republika nije ništa drugo nego aparat za tlačenje radničke klase buržoazijom, radnih masa - šačicom kapitalista. Nema ni jednog revolucionara, ni jednog marksista od onih koji danas viču protiv diktature a za demokratiju, koji se pred radnicima nije kleo i zaklinjao da priznaje tu osnovnu istinu socijalizma; a sada, kad kod revolucionarnog proletarijata počinje previranje i pokret koji vodi uništenju toga aparata ugnjetavanja i izvojevanju proleTERSKE diktature, ti izdajnici socijalizma predstavljaju stvar tako kao da je buržoazija darivala radni narod "čistom demokratijom", kao da se buržoazija odrekla otpora i spremna je da se pokori većini trudenika, kao da u demokratskoj republici niti je postojao niti postoji nikakav državni aparat za tlačenje rada kapitalizmom.

5. Pariska komuna, koju na rečima slave svi oni koji žele da ih smatraju socijalistima, jer dobro znaju da radničke mase vatreno i iskreno saosećaju sa njom, pokazala je naročito očigledno istorisku uslovljenost i ograničenu vrednost buržoaskog parlamentarizma i buržoaske demokratije - ustanova vrlo progresivnih u poređenju sa srednjevekovljem, ali koje u eposi proleTERSKE revolucije neizbežno zahtevaju korenite promene. I upravo je Marks, koji je najbolje ocenio istoriski značaj komune, analizirajući je, pokazao eksploatatorski karakter buržoaske demokratije i buržoaskog parlamentarizma, koji ugnjetenim klasama daju pravo da jednom u nekoliko godina odluče koji će predstavnik imućnih klasa "pretstavljati i ugnjetavati" (ver- und zertrefen) narod u parlamentu. I baš sada, kad sovjetski pokret, obuhvatajući ceo svet, na očigled sviju nastavlja delo Komune, izdajnici socijalizma zaboravljaju konkretno iskustvo i koniretne pouke Pariske komune, ponavljajući stare buržoaske fraze o "demokratiji uopšte". Komuna nije bila parlamentarna ustanova.

6. Značaj Komune je, dalje, u tome što je pokušala da razbije, do temelja poruši, buržoaski društveni aparat - činovnički, sudski, vojni, policijski - zamenivši ga samoupravnom organizacijom radnika, u kojoj nija bilo podele između zakonodavne i izvršne vlasti. Sve savremene buržoasko-demokratske republike, među njima i nemačka, koju izdajice socijalizma, terajući šegu sa istinom, nazivaju proleTERSKOM, zadržavaju taj aparat. Na taj se način još i još jednom sasvim očigledno potvrđuje da dreka o zaštiti ...demokratije uopšte" u suštini znači zaštitu buržoazije i njenih eksploatatorskih privilegija.

7. "Sloboda zbora" može se uzeti kao obrazac zahteva "čiste demokratije". Svaki svestan radnik, koji nije raskinuo sa svojom klasom, odmah će razumeti da bi bilo glupo obećavati slobodu zbora eksploatorima u onom periodu i onim prilikama, kad eksploatori pružaju otpor protiv svog svrgavanja i brane svoje privilegije. Buržoazija, u vreme kad je ona bila revolucionarna, nije ni u Engleskoj 1649, ni u Francuskoj 1793 davala "slobodu zbora" monarhistima i plemićima, koji su pozivali stranu vojsku i sazivali "zborove" radi organizovanja pokušaja restauracije. Ako današnja buržoazija,

koja je već davno postala reakcionarna, zahteva od proletarijata da joj on unapred zagarantuje, bez obzira na to kakav će otpor dati kapitalisti protiv svoje eksproprijacije, "slobodu zbora" za eksploatatore, radnici će se samo smeždati licemernosti buržoazije. S druge strane, radnici vrlo dobro znaju da je "sloboda zbora" čak i u najdemokratskijoj buržoaskoj republici prazna fraza, jer bogatašima stoje na raspoloženju sve najbolje javne i privatne zgrade, a isto tako i dovoljno slobodnog vremena za zborove i zaštitu tih zborova buržoaskim aparatom vlasti. Proleterci grada i sela i sitno seljaštvo, tj. džinovska većina stanovništva, nemaju ni jednog, ni drugog, ni trećeg. Dok stvari stoje tako, dotle je "jednakost", tj. "čista demokratija" - prevara. Da bi se izvojevala prava jednakost, da bi se demokratija za radne mase ostvarila na delu, treba prvo oduzeti od eksploatatora sve javne i raskošne privatne zgrade, treba prvo dati radnim masama slobodnog vremena, treba da slobodu njihovih zborova čuvaju naoružani radnici, a ne plemići ili kapitalisti - oficiri, sa zaglupavljenim vojnicima. Samo se posle takvih promena može, bez šegačenja sa radnicima, sa radnim narodom, sa sirotinjom, govoriti o slobodi zbora, o jednakosti. A izvršiti tu promenu ne može niko drugi sem avangarde radnog naroda - proletarijata, koji svrgava eksploatatore, buržoaziju.

8. "Sloboda štampe" je isto tako jedna od glavnih parola "čiste demokratije". Ali radnici isto tako znaju - a socijalisti svih zemalja su to milion puta priznavali - da je ta sloboda prevara, sve dok su najbolje štamparije i ogromne zalihe hartije prigrabili kapitalisti i dok postoji vlast kapitala nad štampom, koja se u celom svetu ispoljava utoliko jasnije, utoliko oštrije, utoliko ciničnije - ukoliko je razvijeniji demokratizam i republikanski poredak, kao, na primer, u Americi. Da bi se izvojevala stvarna jednakost i prava demokratija za radni narod, za radnike i seljake, treba prvo oduzeti kapitalu mogućnost da iznajmljuje pisce, kupuje izdanja, podmićuje listove, a za to treba zbaciti jaram kapitala, svrgnuti eksploatatore, ugušiti njihov otpor. Kapitalisti su uvek nazivali "slobodom" slobodu bogaćenja za bogataše i slobodu radnika da umru od gladi. Kapitalisti nazivaju slobodom štampe slobodu bogataša da podmire štampu, slobodu da se bogatstvo iskoristi za fabrikaciju i podršku takozvanog javnog mnjenja. Zaštitnici "čiste demokratije" opet se na delu pokazuju kao zaštitnici najprljavijeg, podmitljivog sistema gospodstva bogataša nad sredstvima za prosvetavanje masa, pokazuju kao varalice naroda, koje ga pomoću nevinih, lepih, a skroz lažljivih fraza odvajaju od konkretnog istoriskog zadatka oslobođenja štampe od njenog robovanja kapitalu. Istinskom slobodom i jednakošću biće onaj poredak koji izgrađuju komunisti i u kome neće biti mogućnosti za bogaćenje na tuđ račun, neće biti objektivne mogućnosti da se štampa, ni neposredno ni posredno, potčini vlasti novca, neće biti smetnji da svaki trudbenik (ili grupa trudbenika, ma kolika ona bila) ima i ostvari jednako pravo na korišćenje društvenih štamparija i društvene hartije.

9. Istorija XIX i XX veka pokazala nam je još pre rata šta je ustvari čuvena "čista demokratija" pod kapitalizmom. Marksisti su uvek govorili da ukoliko je razvijenija, ukoliko je "čistija" demokratija, utoliko klasna borba postaje otvorenija, oštija, nemilosrdnija, utoliko se „čišće" ispoljava ugnjetavanje kapitala i diktature buržoazije. Proces Drajfusa u republikanskoj Francuskoj, krvava razračunavanja najamnih odreda, koje naoružavaju kapitalisti, sa štrajkačima u slobodnoj i demokratskoj republici Americi, - ove i hiljade sličnih činjenica pokazuju onu istinu koju buržoazija uzaludno pokušava

da prikrije, a to je da u najdemokratskijim republikama ustvari vlada teror i diktatura buržoazije, koja se otvoreno ispolji uvek kad eksploatatorima počinje izgledati da se vlast kapitala ljulja.

10. Imperijalistički rat 1914-1918 konačno je otkrio i pokazao čak i zaostalim radnicima da je pravi karakter buržoaske demokratije, pa i u najslobodnijim republikama, karakter diktature buržoazije. Da bi se obogatile nemačke ili engleske grupe milionera ili milijardera, bile su poubijane desetine miliona ljudi, a i u najslobodnijim republikama ustanovljena je vojna diktatura buržoazije. Ta vojna diktatura zadržala se i posle sloma Nemačke u zemljama Antante. Baš je rat najviše otvorio oči radnim masama, pokidao lažno cveće sa buržoaske demokratije, pokazao narodu koliko je bila ogromna špekulacija i bogaćenje za vreme rata i povodom rata. U ime "slobode i jednakosti" vodila je buržoazija ovaj rat, u ime "slobode i jednakosti" nečuveno su se bogatili ratni liferanti. Nikakvi naponi žute Bernske internacionale neće prikriti od masa eksploatatorski karakter buržoaske slobode, buržoaske jednakosti, buržoaske demokratije, koji je sad potpuno demaskiran.

11. U najrazvijenijoj kapitalističkoj zemlji na kontinentu Evrope, u Nemačkoj, već prvi meseci potpune republikanske slobode, koju je doneo slom imperijalističke Nemačke, pokazali su nemačkim radnicima i celom svetu u čemu je stvarna klasna suština buržoaske demokratske republike. Ubistvo Karla Libknehta i Roze Luksemburg je događaj od svetsko-istoriskog značaja ne samo zato što su tragično izgubili živote najbolji ljudi i vođe istinski proleterske Komunističke Internacionale, nego i zato što se u najnaprednijoj evropskoj - moglo bi se bez preterivanja reći: u najnaprednijoj na svetu - državi, potpuno razotkrila njena klasna suština. Kad su uhapšene ljude, tj. ljude za koje je državna vlast odgovorna, mogli oficiri i kapitalisti nekažnjeno ubiti, a na vladi su u to vreme bili socijal-patrioti, znači da je demokratska republika u kojoj je takva stvar bila moguća - diktatura buržoazije. Ljudi koji povodom ubistva Karla Libknehta i Roze Luksemburg izražavaju svoje negodovanje, ali na shvataju ovu istinu, pokazuju time samo ili svoju ograničenost ili svoje licemerstvo. "Sloboda" u jednoj od najslobodnijih i najnaprednijih republika sveta, u nemačkoj republici, je sloboda nekažnjivog ubijanja uhapšenih vođa proletarijata. A to i ne može biti drukčije dok postoji kapitalizam, jer razvitak demokratizma ne otupljuje već zaoštava klasnu borbu, koja je, usled rezultata i uticaja rata i njegovih posledica, dostigla kulminaciju. U celom civilizovanom svetu, boljševike sad proteruju, proganjaju ih, zatvaraju u tamnice, kao, na primer, u jednoj od najslobodnijih buržoaskih republika - u Švajcarskoj, pogromi protiv boljševika u Americi i tome slično. S tačke gledišta "demokratije uopšte" ili "čiste demokratije", prosto je smešno što se napredne, civilizovane, demokratske, naoružane do zuba zemlje, plaše prisutstva nekoliko desetina ljudi iz zaostale, gladne, razorene Rusije, koju buržoaski listovi u desetinama miliona primeraka nazivaju divljačkom, zločinačkom itd. Jasno je da su društveni uslovi koji su mogli da stvore takvu vapajuću protivrečnost, ustvari diktatura buržoazije.

12. Pri takvom stanju stvari, diktatura proletarijata je ne samo potpuno zakonita, kao sredstvo za svrgavanje eksploatatora i ugušivanja njihovog otpora, nego je i apsolutno potrebna masama radnog naroda, kao jedina zaštita protiv diktature buržoazije, koja je

dovela do rata i koja priprema nove ratove. Glavna stvar koju socijalisti ne shvataju i koja pretstavlja njihovu teoretsku kratkovidost, njihovo robovanje buržoaskim predrasudama i njihovu političku izdaju prema proletarijatu, jeste to da u kaitalističkom društvu, pri iole ozbiljnom zaoštrenju klasne borbe, koja leži u njegovoj osnovi, ne može biti sredine: ili diktatura buržoazije ili diktatura proletarijata. Svako sanjarenje o nečem trećem je reakcionarna lamentacija sitnog buržuja. To nam potvrđuje i iskustvo više nego stogodišnjeg razvitka buržoaske demokratije i radničkog pokreta u svim naprednim zemljama, a naročito iskustvo poslednjih pet godina. O tome govori i cela politička ekonomija, cela sadržina marksizma, koji objašnjava ekonomsku neizbežnost diktature buržoazije u svakom ekonomskom poretku zasnovanom na proizvodnji robe, diktature koju ne može niko drugi da zameni, sem klase koju razvija, množi, zbija i učvršćuje sam razvitak kapitalizma, tj. proleterske klase.

13. Druga teoretska i politička pogreška socijalista sastoji se u neshvatanju da su se forme demokratije u toku hiljada godina, počevši od njenih začetaka u starom veku, neizbežno menjale, prema tome kako je jedna vladajuća klasa smenjivala drugu. U starim republikama Grčke, u srednjevjekovnim gradovima:, u naprednim kapitalističkim zemljama, demokratija ima različite forme i različiti stepen primene. Bila bi najveća besmislica verovati da se najdublja revolucija u istoriji čovečanstva, prvi na svetu prelaz vlasti sa manjine eksploatatora na većinu eksploatisanih, može izvršiti u starom okviru stare buržoaske, parlamentarne demokratije, da se može izvršiti bez najoštrijih preloma, bez stvaranja novih formi demokratije, novih ustanova, koje su rezultat novih uslova njene primene itd.

14. Diktatura proletarijata je utoliko slična diktaturi drugih klasa, što nju, kao i svaku drugu diktaturu, izaziva potreba da se nasilno uguši otpor one klase koja gubi političku vlast. Osnovna razlika između diktature proletarijata i diktature drugih klasa, - diktature spahija u srednjem veku, diktature buržoazije u svim civilizovanim kapitalističkim zemljama - jeste u tome što je diktatura spahija i buržoazije bila nasilno ugušivanje otpora većine stanovništva, naime radnog naroda. Naprotiv, diktatura proletarijata je nasilno ugušivanje otpora eksploatatora, tj. ništavne manjine stanovništva, spahija i kapitalista.

A iz toga izlazi, da diktatura proletarijata mora neizbežno sa sobom doneti ne samo promenu formi i ustanova demokratije uopšte, nego baš takvu njihovu promenu, koja će dati još neviđenu u svetu širinu stvarnog korišćenja demokratizma od strane onih koje je kapitalizam ugnjetavao, od strane radnih masa.

I zaista, ona forma diktature proletarijata, koja je ustvari već dovrševa, tj. Sovjetska vlast u Rusiji, Rafie-System[1] u Nemačkoj, Shop Stewards Commitees[2] i druge slične sovjetske ustanove u drugim zemljama, sve one pretstavljaju i ostvaruju baš za radne klase, tj. za ogromnu većinu stanovništva takvu stvarnu mogućnost da koriste demokratska prava i slobode, kakve nikad, čak ni približno, nije bilo u najboljim i najdemokratskijim buržoaskim republikama.

Suština sovjetske vlasti je u tome što stalnu i jedinu osnovu cele državne vlasti, celog državnog aparata čini masovna organizacija baš onih klasa koje je kapitalizam ugnjetavao, tj. radnika i poluproletera (seljaka, koji ne eksploatišu tuđi rad i koji moraju stalno prodavati bar deo svoje radne skage), baš one mase, koje su čak i u najdemokratskijim buržoaskim republikama, i ako su bile ravnopravke po zakonu, u praksi na hiljadu načina i smicalica odstranjivane od učešća u političkom životu i od korišćenja demokratskih prava i slobode, privlače se sada stalnom, безусловnom i uz to odlučujućem, učešću u demokratskom upravljenju državom.

15. Tu jednakost građana, bez obzira na pol, veru, rasu, narodnost, koju je buržoaska demokratija uvek i svuda obećavala, ali je nigde nije sprovela, niti je, zbog vladavine kapitalizma, mogla sprovesti, - sovjetska vlast ili diktatura proletarijata ostvaruje odmah i potpuno, jer to je u stanju da učini samo vlast radnika, za koje privatna svojina sredstava za proizvodnju i borba za njihovu podelu i raspodelu ne pretstavlja lični interes.

16. Stara, tj. buržoaska demokratija i parlamentarizam bili su tako organizovani, da su baš radne mase bile najviše udaljene od upravnog aparata. Naprotiv, sovjetska vlast, tj. diktatura proletarijata, izgrađena je tako da bi se mase radnog naroda približile upravnom aparatu. U istom cilju ujedinjene su zakonodavna i izvršna vlast države pri sovjetskoj organizaciji i teritorijalni izborni okruzi zamenjeni proizvodnim jedinicama, kao što su: zavod, fabrike.

17. Vojska je bila aparat za ugnjetavanje ne samo za vreme monarhije. Ona je to ostala i u svim buržoaskim, pa čak i najdemokratskijim, republikama. Samo je sovjetska vlast, kao stalna državna organizacija baš onih klasa koje je kapitalizam ugnjetavao, u stanju da sruši potčinjavanje vojske buržoaskoj komandi i da stvarno stopi proletarijat sa vojskom, da ostvari naoružanje proletarijata, a razoružanje buržoazije, bez čega je pobjeda socijalizma nemoguća.

18. Sovjetska organizacija države prilagođena je rukovodećoj ulazi proletarijata, kao klase koju je kapitalizam najviše koncentrisao i prosvetio. Iskustvo svih revolucija i svih pokreta ugnjetanih klasa, iskustvo socijalističkog pokreta uči nas da je samo proletarijat kadar da ujedini i povede nepovezane i zaostale slojeve radnog i eksploatisanog stanovništva.

19. Samo je sovjetska organizacija države kadra da odmah stvarno razbije i konačno poruši stari, tj. buržoaski, činovnički i sudski aparat, koji je zadržan - i neminovno je morao biti zadržan - za vreme kapitalizma, čak i u najdemokratskijim republikama i koji je bio, ustvari najveća smetnja sprovođenju u život demokratizma za radnike i trudbenike. Pariska komuna je učinila prvi svetsko-istorijski korak na tom putu, a sovjetska vlast - drugi.

20. Uništenje državne vlasti - to je cilj koji su sebi postavili svi socijalisti, među koje spada i na čijem čelu stoji Marks. Bez ostvarenja toga cilja neostvariv je istinski demokratizam, tj. jednakost i sloboda.. A tom cilju praktično vodi jedino sovjetska ili proleterska demokratija, jer privlačeći masovne organizacije radnog- naroda stalnom i

bezuslovnom učešću u upravljanju državom, ona odmah počinje da priprema potpuno odumiranje svake države.

21. Potpuno bankrotstvo socijalista koji su se sastali u Bernu, njihovo potpuno neshvatanje nove, tj. proletherske, demokratije najbolje se vidi iz sledećeg. 10 februara 1919 Branting je zaključio u Bernu Međunarodnu konferenciju žute Internacionale. 11 februara 1919, u Berlinu, u listu učesnika konferencije "Die Freiheit[3]", štampan je proglas partije "nezavisnih" proletarijatu. U tom se proglasu priznaje buržoaski karakter vlade Šajdemana, njega prekorevaju da hoće da ukine sovjete, koje proglas naziva Trager und Schützer der Revolution - nosiocima i braniocima revolucije, - predlaže da se sovjeti legalizuju, da im se dadu državna prava, da im se da pravo zadržavanja od izvršenja odluka Ustavotvorne skupštine, s tim da se o predmetu odluči opštenarodnim gla-sanjem.

Takav predlog je potpuni idejni krah teoretičara, koji su branili demokratiju, a nisu shvatili njen buržoaski karakter. Smešan pokušaj da se sistem sovjeta, tj. diktature proletarijata, spoji sa Ustavotvornom skupštinom, tj. sa diktaturom buržoazije, - do kraja otkriva i idejno siromaštvo žutih socijalista i socijal-demokrata i njihovu političku reakcionarnost sitnih buržuja, i njihove kukavičke ustupke sili nove, proletherske demokratije, koja nezadrživo raste.

22. Većina žute Internacionale u Bernu, koja, bojeći se radnih masa, nije smela da formalno izgleda odgovarajuću rezoluciju, postupila je, s klasnog stanovišta, pravilno kada je osudila boljševizam. Baš ta većina potpuno je solidarna sa ruskim menjševicima i socijal-revolucionarima i sa Šajdemanima u Nemačkoj. Ruski menjševici i socijal-revolucionari, žaleći se na proganjanje od strane boljševika, pokušavaju da sakriju činjenicu da su ta proganjanja izazvana učešćem menjševika i socijal-revolucionara u građanskom ratu na strani buržoazije, protiv proletarijata. Isto su tako i u Nemačkoj Šajdemani i njihova partija već dokazali svoje, isto takvo, učešće u građanskom ratu na strani buržoazije protiv radnika. Zato je sasvim prirodno što se većina učesnika Bernske žute Internacionale izjasnila za osudu boljševika. To nije bila zaštita "čiste demokratije", već samo zaštita ljudi, koji znaju i osećaju da u građanskom ratu stoje na strani buržoazije protiv proletarijata.

Eto zašto se, s klasnog gledišta, mora priznati pravilnost odluke većine žute Internacionale. Proletarijat mora, ne plašeći se istine, da joj pogleda pravo u lice i izvede otud sve političke zaključke.

Drugovi! Hteo bih da još nešto dodam dvema poslednjim tačkama. Nadam se da će nam drugovi koji treba da referišu o Bernskoj konferenciji ispričati o tome opširnije.

U toku cele Bernske konferencije nije bilo rečeno ni jedne jedine reči o značaju sovjetske vlasti. Već dve godine mi raspravljamo to pitanje u Rusiji. Mi smo već u aprilu 1917 godine, na partiskoj konferenciji, teoretski i politički postavili pitanje: "Šta je to sovjetska vlast, kakva joj je sadržina, u čemu je njen istoriski značaj?" Mi već skoro dve godine raspravljamo to pitanje i na kongresu naše partije donećemo rezoluciju po njemu.

Berlinska "Freiheit" donela je 11 februara proglas nemačkom proletarijatu, koji su potpisali ne samo vođe nezavisnih socijaldemokrata Nemačke, već i svi članovi frakcije "nezavisnih". U avgustu 1918, najistaknutiji teoretičar tih nezavisnih, Kaucki, pisao je u svojoj brošuri "Diktatura- proletarijata" da je on pristalica demokratije i sovjetskih organa, ali da sovjeti treba da imaju samo privredni značaj, a nikako da budu priznati za državne ustanove. Kaucki ponavlja to isto i u brojevima "Freiheit" od 11 novembra i 12 januara. 9 februara pojavljuje se članak Rudolfa Hilferdinga, koga takođe smatraju jednim od najkrupnijih autoritativnih teoretičara II Internacionale. On već predlaže da se pravno, putem državnog zakonodavstva, ujedini sistem sovjeta i Narodna skupština. To je bilo 9 februara. 11 februara taj predlog prihvata cela partija nezavisnih i objavljuje ga u obliku proglasa.

I pored toga što Narodna skupština već postoji, što je čista demokratija postala stvarnost, što su najkrupniji teoretičari nezavisnih socijal-demokrata izjavili da sovejske organizacije ne treba da budu državne organizacije, pored svega toga - opet kolebanje! To dokazuje da ta gospoda zaista nisu ništa shvatila od novog pokreta i uslova njegove borbe. Ali to dokazuje još nešto, a to je: moraju postojati uslovi, razlozi koji izazivaju to kolebanje! Kad nam posle svih tih događaja, posla gotovo dvogodišnje pobedonosne revolucije u Rusiji, predlažu takve rezolucije kakve su donete na Bernskoj konferenciji, u kojima se ništa ne govori o sovejtima i njihovom značaju, na kojoj ni jedan delegat nije o tome progovorio ni jedne jedine reči, mi možemo s punim pravom tvrditi da su sva ta gospoda, kao socialisti i teoretičari, za nas umrla.

Ali praktično, sa gledišta politike, kad ti "nezavisni", koji su teoretski i principiuelno; bili protiv ovih državnih organizacija, odjednom predlažu takvu glupost kao što je "mirno" spajanje Narodne skupštine i sistema sovjeta, tj, spajanje diktature buržoazije sa diktaturom proletarijata, to je, drugovi, dokaz da se u masama vrši veliki prelom. Mi vidimo kako su oni svi u socijalističkom i teoretskom pogledu bankrotirali i kakva se ogromna promena zbiva u masama. Zaostale mase nemačkog proletarijata idu k nama, došle su kod nas! Značaj nezavisne partije nemačkih socijal-demokrata, najboljeg dela Bernske konferencije, sa teoretskog i socijalističkog gledišta na taj je način ravan nuli; izvesan značaj joj, ipak, preostaje i on se sastoji u tome što nam ti kolebljivi elementi pokazuju raspoloženje zaostalih slojeva proletarijata. U tome i jeste, po mome mišljenju, istoriski značaj ove konferencije. Nešto slično doživeli smo i mi u našoj revoluciji, naši su menjševici prošli gotovo potpuno isti put razvitka kao i teoretičari "nezavisnih" u Nemačkoj. U početku, kada su u sovjetima imali većinu, oni su bili za sovjete. Tada se moglo čuti samo: "Živeli sovjeti!", "Za sovjete!", "Sovjeti" revolucionarna demokratija!". A kad smo većinu u sovjetima dobili mi, boljševici, onda su oni zapevali drugu pesmu: sovjeti ne treba da postoje naporedo sa Ustavotvornom skupštinom; a razni menjševički teoretičari davali su gotovo iste takve predloge, kao što je spajanje sistema sovjeta sa ustavotvornom skupštinom i njino uključivanje u državnu organizaciju. Ovde se još jednom pokazuje da je opšti tok proleterske revolucije jednak u celom svetu. Prvo, spontano formiranje sovjeta, zatim, njihovo širenje i razvitak, dalje, pojava u praksi pitanja: sovjeti ili narodna skupština, ili ustavotvorna skupština, ili buržoaski parlamentarizam; potpuna pometnja među vođama i, najzad, - proleterska revolucija. Ali, smatram, da posle gotovo dve godine revolucije mi ne treba da tako postavljamo pitanje,

nego treba da konkretno donosimo odluke, jer širenje sistema sovjeta za nas, a naročito za većinu zapadno-evropskih zemalja, pretstavlja najvažniji zadatak.

Hteo bih da ovde iznesem samo jednu rezoluciju menjševika. Zamolio sam druga Obolenskog da je prevede na nemački jezik. Obećao mi je da će to učiniti, ali ga, nažalost, ovde nema. Pokušaću da je ponovim po sećanju, pošto celog teksta rezolucije nemam.

Strancu, koji ništa nije čuo o boljševizmu, vrlo je teško da stvori svoje mišljenje o našim spornim pitanjima. Sve što tvrde boljševici poriču menjševici - i obratno. Razume se, za vreme borbe ne može drukčije ni biti i zato je veoma važno što je poslednja konferencija partije menjševika, u decembru 1918, prihvatila dugu, opširnu rezoluciju, koja je cela otšampana u menjševičkoj „Gazeta pečatnikov“. U ovoj rezoluciji menjševici sami ukratko izlažu istoriju klasne borbe i građanskog rata. U rezoluciji se kaže da oni osuđuju one grupe svoje partije koje se nalaze u savezu sa imućnim klasama na Uralu, na jugu, na Krimu i u Gruziji, - i nabrajaju sve te oblasti. One grupe menjševičke partije, koje su u savezu sa imućnim klasama išle protiv sovjetske vlasti, osuđuju se sada u rezoluciji, a poslednja tačka osuđuje i one koji su prešli komunistima. Odatle izlazi: menjševici su prinuđeni da priznaju da u njihovoj partiji nema jedinstva i da oni stoje ili na strani buržoazije ili na strani proletarijata, Veliki deo menjševika prešao je na stranu buržoazije i za vreme građanskog rata borio se protiv nas. Ali, razume se, proganjamo menjševike, mi ih čak i streljamo, kad se oni u ratu protiv nas bore protiv naše Crvene armije i streljaju naše crvene komandante. Na rat buržoazije mi smo odgovorili ratom proletarijata - drugog izlaza ne može biti. Na taj način, s političke tačke gledišta, sve je to samo menjševičko licemerstvo. Istoriski je neshvatljivo kako su ljudi, koji zvanično nisu proglašeni za ludake, mogli, po nalogu menjševika i esera, govoriti na Bernskoj konferenciji o borbi boljševika protiv njih, ali prećutati o svojoj borbi protiv proletarijata, u savezu sa buržoazijom.

Svi oni ogorčeno istupaju protiv nas, jer ih mi proganjamo. To je istina. Ali oni ni reči ne govore o tome kakvog su učešća oni sami uzeli u građanskom ratu. Mislim da treba da dam za zapisnik potpuni tekst rezolucije, a drugove iz inostranstva molim da obrate pažnju na tu rezoluciju, jer ona pretstavlja istoriski dokumenat, u kome se pitanje postavlja pravilno i koji daje najbolji materijal za ocenu sukoba "socijalističkih" pravaca u Rusiji. Između proletarijata i buržoazije postoji još jedna klasa ljudi, onih koji se povijaju čas na jednu čas na drugu stranu; tako je bilo uvek i u svim revolucijama i apsolutno je nemoguće da u kapitalističkom društvu, gde proletarijat i buržoazija pretstavljaju dva neprijateljska tabora, ne bude između njih - srednjih slojeva. Postojanje tih kolebljivih elemenata je istoriski neizbežno i, nažalost, takvi elementi, koji ne znaju na čijoj će se strani sutra boriti, postojaće još dugo.

Ja hoću da učinim praktičan predlog da se prihvati rezolucija, u kojoj moraju biti specijalno podvučene tri tačke:

Prvo: jedan od najvažnijih zadataka za drugove iz zapadno-evropskih zemalja sastoji se u tome da masama objasne značaj, važnost i potrebu sistema sovjeta. Opaža se nedovoljno

raumevanje za to pitanje. Ma da su Kaucki i Hilferding bankrotirali kao teoretičari, poslednji članci u "Freiheit" ipak dokazuju da oni pravilno pokazuju raspoloženja zaslatih delova nemačkog proletarijata. I kod nas se to isto događalo: prvih osam meseci ruske revolucije pitanje sovjetske organizacije vrlo se mnogo raspravljalo, a radnicima nije bilo jasno u čemu se sastoji novi sistem i može li se od sovjeta stvoriti državni aparat. Mi smo u našoj revoluciji koračali napred ne teoretskim već praktičnim putem. Naprimera, pitanje ustavotvorne skupštine mi nismo ranije teoretski isticali i nismo govorili da ne priznajemo ustavotvornu skupštinu. Tek docnije, kad su se sovjetske organizacije raširile po celoj zemlji i izvojevale političku vlast, tek smo tada odlučili da rasteramo ustavotvornu skupštinu. Sada vidimo da se u Mađarskoj i Švajcarskoj pitanje postavlja mnogo oštrije. S jedne strane, to je vrlo dobro: mi otud crpimo čvrstu uverenost da se revolucija u zapadno-evropskim državama razvija brže i da će nam doneti velike pobjede ali, s druge strane, u tome se krije izvesna opasnost, a naime ta da će borba biti toliko snažna da će svesnost radnih masa zaostajati iza takvog razvitka. Značaj sistema sovjeta još ni sada nije jasan velikim masama politički obrazovanih nemačkih radnika, jer su one vaspitane u duhu parlamentarizma i u buržoaskim predrasudama.

Drugo: o širenju sistema sovjeta, kad vidimo kakvom se brzinom širi, ideja sovjeta u Nemačkoj i čak u Engleskoj, to je za nas najvažniji dokaz da će proleterska revolucija pobediti. Njen se tok - razvoj može zadržati samo za kratko vreme. Druga je stvar kad nam drugovi Albert i Platen kažu da kod njih[4] u selima, među seoskim radnicima i sitnim seljaštvom, sovjeti gotovo ne postoje. Ja sam pročitao u "Rote Fahne"[5] članak protiv seoskih sovjeta, ali, sasvim isprazno, za sovjete seoskih radnika i seoske sirotinje. Buržoazija i njeni lakeji, kao što su Šajdeman i Kv, već su istakli parolu: seoski sovjeti. Ali nama su potrebni samo sovjeti seoskih radnika i seoske sirotinje. Nažalost, iz referata drugova Alberta, Platena i dr., vidimo da se, sem u Mađarskoj, vrlo malo radi na širenju sovjetskog sistema na selu, U tome, možda, i jeste praktična i dosta velika opasnost za sigurnu pobjedu nemačkog proletarijata. Pobjeda se može smatrati osiguranom tek onda kad budu organizovani ne samo gradski radnici, već i seoski proleter i to organizovani ne kao ranije - u sindikate i zadruge - nego u sovjete. Mi smo zato lakše pobedili što smo u oktobru 1917 išli sa seljaštvom. U tom je smislu naša revolucija bila tada buržoaska. Prvi korak naše proleterske vlade sastojao se u tome da se stari zahtevi celog seljaštva, što su ih, još za vreme Kerekskog postavili seljački sovjeti i zborovi, priznaju u zakonu koji je naša vlada izdala 8 novembra (26 oktobra) 1917, sutradan posle revolucije. U tome je bila naša snaga, zato nam je i bilo tako lako da izvojujemo ogromnu većinu. Za selo naša je revolucija još uvek bila buržoaska i tek docnije, kroz pola godine, bili smo prinuđeni da, u okviru državne organizacije, udarimo temelje klasne borbe u selu, da osnivamo u svakom selu odbore sirotinje, poluproletera i sistematski se borimo protiv seoske buržoazije. Kod nas je to, zahvaljujući zaostalosti Rusije, bilo neizbežno. U Zapadnoj Evropi stvari će se razvijati drukčije, zato i moramo podvući da je proširivanje sistema sovjeta i na seosko stanovništvo u odgovarajućim, možda u novim formama apsolutno potrebno.

Treće: moramo reći da izvojevanje komunističke većine u sovjeticima pretstavlja glavni zadatak u svim zemljama, gde sovjetska vlast još nije pobedila. Juče je naša komisija za rezolucije raspravljala to pitanje. Možda će drugi drugovi još reći svoje mišljenje o tome,

ali ja bih hteo da predložim da se ove tri tačke prime kao posebna rezolucija: Mi, razume se, ne možemo propisivati put razvitku. Vrlo je verovatno da će u mnogim zapadno-evropskim zemljama do revolucije doći veoma brzo, ali mi, kao organizovani deo radničke klase, kao partija, težimo i moramo težiti da dobijemo većinu u sovjetima. Onda nam je pobeda osigurana i nikakva sila neće biti u stanju da ma šta preduzme protiv komunističke revolucije. Inače, pobeda neće biti ni laka ni trajna. Dakle, ja bih predložio da se ove tri tačke prime kao specijalna rezolucija.

fusnote:

[1] sovjetski sistem, sovjeti.

[2] komiteti fabričkih poverenika.

[3] "Die Freiheit" - "Sloboda".

[4] tj. u Nemačkoj i u Švajcarskoj - Red.

[5] "Crvena zastava" - komunistički list, sada centralni organ Komunističke partije Nemačke. - Red.